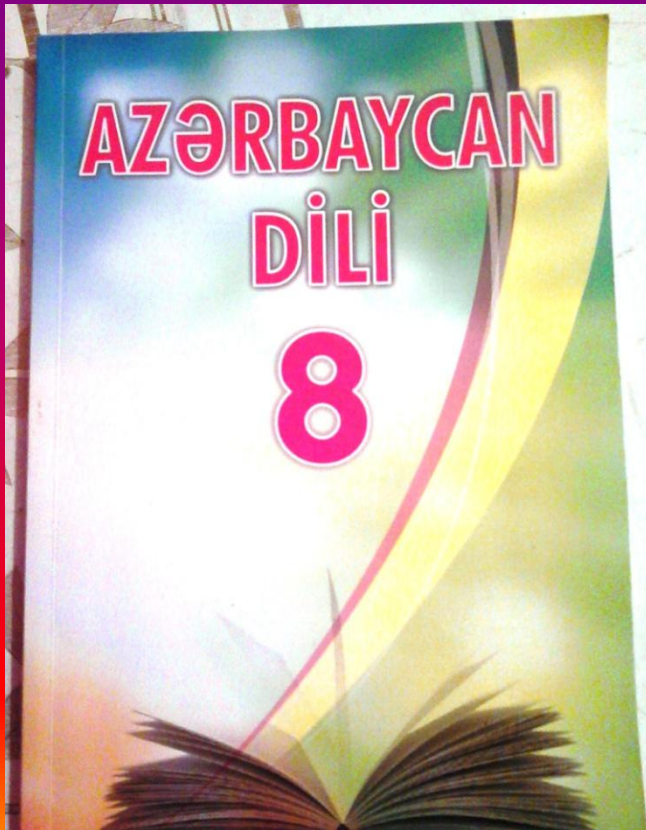

AZƏRBAYCAN DİLİ

VIII sinif

(söz birləşməsi və sintaktik əlaqələr)

(sxem və cədvəllər)

Şirvan şəhər 13 Nöli tam orta
məktəb

Müəllif : Azərbaycan dili və
ədəbiyyat müəllimi

Paşayeva(Əliyeva) Minarə Əlisa qızı

VIII SINIF ÜZRƏ MƏZMUN STANDARTLARI:

- *VIII sinfin sonunda şagird :*
- *...Sözün sintaktik vəzifəsini və sadə cümlənin növünü müəyyənləşdirir;*
- *Cümlədə durğu işarəsi və orfoqrafiya qaydalarına əməl edir.*

Məzmun xətləri üzrə əsas və alt-standartlar

- *4.Dil qaydaları*

Şagird:

4.1.Dil qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirir.

4.1.1.Sadə cümlənin növlərini fərqləndirir.

4.1.2.Söz və söz birləşmələrinin sintaktik vəzifəsini müəyyənləşdirir.

4.1.3.Həmcins üzvlər,əlavələr, xitab və ara söz-lərlə bağlı durğu işarələrindən istifadə edir.

4.1.4.Həmcins üzvlərdə şəkilçilərin yazılış qaydalarına əməl edir.

DİL QAYDALARI ÜZRƏ TƏDRİS VAHİDLƏRİ

- I Söz birləşmələri
- II Sintaktik əlaqələr
- III Cümlə üzvləri
- IV Əlavə və həmcins üzvlər
- V Cümlə üzvləri ilə əlaqədar olmayan sözlər
- VI Cümlənin şəxsə görə növləri

SÖZ BİRLƏŞMƏLƏRİ

SABİT SÖZ BİRLƏŞMƏLƏRİ

FRAZEOLoji BİRLƏŞMƏLƏR

- 1.Tərkibindəki sözlər sabit, dəyişməzdir, məcazi mənalıdır;
- 2.Leksik sinonimi, omonimi və antonimi olur;
- 3.Tərkibindəki sözlər bərabərhüquqludur;
- 4."Leksikologiya " bölməsinin predmetidir

SƏRBƏST SÖZ BİRLƏŞMƏLƏRİ

SİNTAKTİK BİRLƏŞMƏLƏR

- 1.Tərkibindəki sözlər sərbəst, dəyişiləndir;
2. Leksik vahidlərlə ekvivalentliyi yoxdur;
- 3.Tərkibindəki sözlər qeyri-bərabər hüquqludur; əsas və asılı tərəflərdən ibarətdir;
- 4."Sintaksis " bölməsinin predmetidir.

SİNTAKTİK SÖZ BİRLƏŞMƏLƏRİNİN NÖVLƏRİ

Bölgü əsası: əsas tərəfin ifadə vasitəsinə
görə

Adlarla (isim,sifət,say və
s.) ifadə olunanlar

Feilin təsriflənməyən for-
maları ilə ifadə olunanlar

**İSMİ
BİRLƏŞMƏLƏR**

**FEİLİ
BİRLƏŞMƏLƏR**

İSMİ BİRLƏŞMƏLƏR

TƏYİNİ SÖZ BİRLƏŞMƏLƏRİ

QEYRİ-TƏYİNİ SÖZ BİRLƏŞMƏLƏRİ

I növ
təyini söz
birləşməsi

II növ
təyini söz
birləşməsi

III növ
təyini söz
birləşməsi

FEİLİ BİRLƏŞMƏLƏR

MƏSDƏR
TƏRKİBİ

FEİLİ SİFƏT
TƏRKİBİ

FEİLİ BAĞLAMA
TƏRKİBİ

DİLDƏ ƏLAQƏNİN NÖVLƏRİ

TABELİLİK ƏLAQƏSİNİN NÖVLƏRİ

YANAŞMA
(şəkli əlaməti yoxdur)

UZLAŞMA
(mənsubiyyət və şəxs
şəkilçiləri)

İDARƏ
(ismin hal şəkilçiləri-ismin
halları)

SİNTAKTİK ƏLAQƏLƏRİN İŞLƏNMƏ YERİ

ƏLAQƏNİN NÖVÜ	İŞLƏNMƏ YERİ
<i>Tabesizlik(bərabər hüquqluluq)</i>	<i>Həmcinc üzvlər arasında</i>
<i>Tabelilik(qeyri-bərabər hüquqluluq)</i>	<i>Sintaktik söz birləşmələrinin tərəfləri və cüm-lə üzvləri arasında</i>

TABELİLİK ƏLAQƏSİNİN NÖVLƏR ÜZRƏ İŞLƏNMƏ YERİ

ƏLAQƏNİN NÖVÜ VƏ
ƏLAMƏTİ

İŞLƏNMƏ YERİ

YANAŞMA
(atributivlik)

I növ təyini söz birləşməsi, təyinlə müb-təda, tamamlıq, yer zərfliyi arasında; tərzi-hərəkət, zaman zərflikləri ilə feili xəbər arasında;

UZLAŞMA
(şəxsə və kəmiyyətə görə uyğunlaşma)

II, III növ təyini söz birləşməsi; mübtəda və xəbər arasında

İDARƏ
(təbə edən sözün tələbilə təbə olan sözün hallara görə dəyişməsi)

II, III növ təyini söz birləşməsi, feili tərkiblər, qeyri-təyini söz birləşməsi, tamamlıqla, yer zərfliyi ilə feili xəbər arasında

**DIQQƏTİNİZƏ
GÖRƏ SAĞ
OLUN !**